

LELKI EREDMÉNYEK

Dr. Kiss Elek, teol. tanár, egyházi főjegyző előadása.

Rostás Dénes bölöni lelkész
gyorsírói feljegyzései nyomán.

A továbbképző tanfolyam vezetősége olyan feladat elé állított, melyre nem lehetett előre elkészülni, melyet itt kellett átélni a konferencián.

Arra hívom fel a figyelmet, hogy az unitárius lelkészi kar a huszonkétesztendőös kisebbségi sorban szenvedések, nélkülözések, testi és lelki gyötrelmek között olyan hivatást élt meg, melynél jobb iskolát az élettől, hivatást élő ember alig kaphatott volna. E szenvedések után, melyek sok igazi gyöngyöt teremtek, jöhettünk el, mint testület ide, hazánk fővárosába, hogy munkánkon keresztül részt kérjünk a jövő magyar nemzeti élet kialakításából.

Amikor mi unitáriusok lelki eredményekről, lelki értékekről beszélünk, nem a régi értelemben vesszük a szót, amely a lelket valami láthatatlan, az élettől alig érintkező dolognak fogja fel. A mi felfogásunk a szerveesebb valláserkölcsei felfogás, amely szerint a vezető elv a szellem, a lélek, de nem olyan formában, hogy megtagadjunk minden anyagi értéket. Az anyagi érték, mint eszköz foglal helyet a mi valláserkölcsei rendszerünkben s mint ilyennek, elismerjük a maga jelentőségét. Az anyagi értékek a helyes életfelfogásban a lelkiek mellé sorakoznak fel és a lélek át- meg átszövi azokat a maga elrendezésének és értékelésének aranyzálaival.

Ilyen értelemben fogva fel a kérdést, veszem

rendre továbbképzőnknek mindazokat az eseményeit, melyek lelkünk értékeit gyarapították. S amikor közelebb jövök s továbbképzőnk egyes tárgyaihoz fordulok, megállapíthatom, hogy az elmondott imádságok és beszédek mindnyájunknak élményt jelentettek.

Főtisztelendő József Miklós püspökünk rámutatott arra, hogy az egész egyházi és nemzeti életben az az igazi munka, amelyet az ember nem kutyakötelességből, hanem hivatástudatból s ennek megéléséből végez. Ezt az igazságot különösképpen ki kell hangsúlyozzuk, mert tudjuk, hogy a tisztultabb élet minden téren csak ilyen utakon jöhet el.

Simén Dániel teol. tanár előadásában előnkbe állította a mának legnagyobb problémáját. Milyennek kell lennie, ma, az új világ küszöbén, mondhatnánk: az idők teljességében, az unitárius lelkésznek? Az idők teljességéről beszéltek az evangéliumok is, és a jézusi korszak is az idők teljessége volt. Az idők teljessége azt jelenti, amit jelent a kultúrhistorikusok megállapítása, amikor egy kultúrkorszak véget ért és egy új kultúrkor kezdődik. Ma, az új világ küszöbén, az idők teljességében, az unitárius lelkész előtt a legnagyobb probléma az, amit Simén úgy fejezett ki, hogy ő az evangéliumi magyarra gondol. Ez azt jelenti, hogy a multat, amelyből a jelen adódik, két irányban kell tekintenünk. A hivatalos, eddig ismert világtörténelem, elindulva a homályos multból, ott haladt át Babilon, Egyiptom, Perzsia, Görögország, Róma és a keresztény történelem földjén. Ezt neveztük világ-

történelemnek. Emellett és ezzel szemben teljes mértékben elhanyagoltuk azt a másik irányt, amely Ázsiába mutatott, a turáni és finn-ugor népek életébe. Ezzel úgyszólván, senki sem törődött, legfennebb azok, akik kultúrhistóriával foglalkoztak. Ennek oka egyrészt az volt, hogy az a kereszténység, amelyik Magyarországon megvalósult, gondoskodott arról, hogy kiírta még a magját is minden nemzeti gondolatnak, száműzve azt, mint pogányt! A most ébredező nemzet követeli saját jogait, hogy nemzeti életének kialakításában teljes erejével részt vehessen. E két irányban szemlélhetjük a multat s így kell kialakítani egyfelől az evangéliumi, másfelől a magyar nemzeti elemből azt az új szerves, egységes világnézetet, mely az eljövendő Magyarországon fogja majd a szellemet és a lelki életet irányítani. Erre nem mások, hanem mi mindnyájan vagyunk hivatva. És ez a hivatás egyben a mi kötelességünk is.

Hangsúlyozta az előadó azt is, hogy az unitárius hivatásérzetnek öntudatosulnia kell s a türelmesség ne a nemtörődömségben jusson kifejezésre, ne legyen a mi türelmességünk pusztá semlegesség, mert a magyar nemzeti élet minket is kötelez, s nem engedi meg, hogy minden felfogással szemben a türelmesség álláspontjára helyezkedjünk. Az unitarizmus cselekvő élet és ezt a cselekvő életet ki kell önmagunkból termelnünk.

A második előadó, dr. Abrudbányai János, teol. tanár és dékán, arra a megállapításra jutott, hogy a valláserkölcsei magyar nemzeti életet nem

lehet elválasztani az unitárizmustól és az unitárizmust nem lehet elválasztani a valláserkölcsei magyar élettől. A faji kérdésben a tudomány még nem mondta ki az utolsó szót, de figyelmeztet, hogy e nemzeti értékben mindnyájan egyek vagyunk, tehát nem a fizikai és biológiai, hanem a lelki, erkölcsi és jellembeli értékekre kell helyoznünk a fősúlyt.

A magyar nép nemzeti életének is megvannak a maga jellegzetes vonásai, melyeket ki kell kutatnunk, meg kell állapítanunk és érvényre kell juttatnunk, s nem szabad megelégednünk azzal a megállapítással, hogy keverék nemzet vagyunk. Napfényre kell hoznunk, hogy nekünk fizikailag és biológiailag és erkölcsileg megvan minden jogunk, önálló nemzeti életünk megélésére.

Dr. Kovács Lajos sepsiszentgyörgyi lelkész, teol. m. tanár előadásában a központi kérdés a pesszimizmusnak és optimizmusnak a kérdése. E kérdés megoldása az unitárizmus sorsát dönti el. A világon csaknem minden vallásos felfogás és filozófiai szemlélet, Zarathustra tanítását, Jézus és az unitárizmus tanítását kivéve, pesszimista. Az egész keresztény világ kizárja ezt a földi életet az örökkévalóság honából és az értéket abban állapítja meg, hogy más világban keresi az üdvösséget. A világ azonban ma már elérkezett oda, hogy igyekszik a pesszimizmus sötét leplét levetni magáról. Nekünk is meg kell látnunk, hogy a Kárpátok ölében a négy folyó határait, a mi hazánkat nem szabad bibliai siralomvölgynek, halottasháznak tekintenünk. Nemzeti életünket nem élhetjük meg azzal az elképze-

léssel, hogy nemzetünk elpusztul, mert nemzetünknek örök élete kell, hogy legyen és örök élete kell, legyen itt a földön is. A föld is része az örök életnek. És ezen a földön az értékek megvalósítása az örök életben való részvétel. A lélek itt a földön is él, s itt a földön igazi értékeket küzd ki nemzeti életünkben is. Ezért nagyon fontos megállapítanunk, hogy a jézusi tanításokon van a hangsúly és nem mások tanításán. Ezért tartom olyan nagy lelki értéknek, hogy dr. Kovács eljut annak megállapításához, hogy a pesszimista barthizmusnak nincsen semmi köze az unitarizmushoz és valóban semmi köze az újtestamentomhoz sem. Az újtestamentum derűlátásában van lefektetve a tiszta unitarizmus alapja.

Erdő János kolozsvári vallástanító lelkész, teol. m. tanár gyakorlati célokat szolgáló előadásában a vallástanítás kérdéseivel foglalkozott. E tekintetben valóban sok a tennivalónk. A lelkészképzésnek a kérdése s reformja is idekapcsolódik, mert hiszen a lelkész végzi a valláserkölcsei nevelést s hogy jó eredményt érjen el, jó nevelőnek kell lennie. Az előadás mélyen szántott, s gyakorlati eredményeit a jövő fogja megmutatni.

Hazamegyünk abban a tudatban, hogy e munkából is szerves élet sarjad. Köszönetet mondva a továbbképző előadóinak, kérem a mi Atyánkat, hogy áldjon meg mindnyájunkat, hogy úgy szolgálhassuk hivatásunkat, hogy lelki nagyságunk segítse elő a mi édes magyar hazánk további feltámadását és felvirágzását. Ugy legyen.